

Hof van Cassatie van België

Arrest

Nr. C.17.0514.N

B.E. nv, met zetel te 2880 Bornem, [adres], eiseres,

vertegenwoordigd door mr. , advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te [adres], waar de eiseres woonplaats

kiest,

tegen

G.M.C., vennootschap naar het recht van de Staat Delaware, met zetel te [adres] (Verenigde Staten van Amerika),

verweerster,

vertegenwoordigd door mr. , advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te [adres], waar de verweerster woonplaats kiest.

1. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Antwerpen van 8 februari 2017.

Advocaat-generaal heeft op 17 april 2018 een schriftelijke conclusie neergelegd.

Sectievoorzitter heeft verslag uitgebracht. Advocaat-generaal heeft geconcludeerd.

II. CASSATIEMIDDEL

De eiseres voert in haar verzoekschrift dat aan dit arrest is gehecht, een middel aan.

ID. BESLISSING VAN HET HOF***Beoordeling******Eerste onderdeel***

1. Krachtens artikel 96, 2°, Wetboek IPR zijn de Belgische rechters bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen aangaande verbintenissen, naast de gevallen voorzien in de algemene bepalingen van deze wet, betreffende een verbintenis voortvloeiend uit een onrechtmatige daad, a) indien de schadelijke handeling zich geheel of gedeeltelijk in België heeft voorgedaan of dreigt zich te zullen voordoen; of b) indien en voor zover de schade zich in België heeft voorgedaan of dreigt zich te zullen voordoen.

2. Uit voormeld artikel 96, 2°, en de wetsgeschiedenis blijkt dat deze bepaling gebaseerd is op de interpretatieve rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie bij artikel 5.3 EEX-Verordening, thans artikel 7.2 Brussel Ibis Verordening.

In zoverre het onderdeel ervan uitgaat dat voor de interpretatie van artikel 96, 2°, Wetboek IPR niet bij analogie kan worden teruggegrepen naar de rechtspraak van

het Hof van Justitie van de Europese Unie met betrekking tot artikel 5.3 EEX-Verordening, faalt het naar recht.

3. Krachtens artikel 5.3 EEX-Verordening kan een persoon die woonplaats heeft op het grondgebied van een lidstaat, in een andere lidstaat worden opgeroepen, ten aanzien van verbintenissen uit omechtmatische daad voor het gerecht van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan of zich kan voordoen.

4. Als plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan, moet, volgens vaste rechtspraak van het Hof van Justitie, worden begrepen hetzij de plaats van de veroorzakende gebeurtenis die aan de schade ten grondslag ligt, hetzij de plaats waar de schade is ingetreden (arresten C-21/76, *Bier*, 30 november 1976; C-51/97, *Réunion européenne SA*, 27 oktober 1998; C-375/13, *Harald Kolossa*, 28 januari 2015; C-12/15, *Universa! Music International Holding BV*, 16 juni 2016).

Uit vaste rechtspraak van het Hof van Justitie blijkt dat het begrip "*plaats waar de schade is ingetreden*" in de zin van artikel 5.3 EEX-Verordening niet zo ruim mag worden uitgelegd dat het iedere plaats omvat waar de schadelijke gevolgen voelbaar zijn van een feit dat reeds elders daadwerkelijke schade heeft veroorzaakt. Aldus ziet dit begrip niet op de plaats waar de benadeelde vermogensrechtelijke schade heeft geleden als gevolg van een in een andere verdragsluitende staat ingetreden en door hem geleden aanvankelijke schade (arresten C-364/93, *Marinari*, 19 september 1995, r.o. 14-15; C-168/02, *Kronhoffer*, 10 juni 2004, r.o. 21; C-375/13, *Harald Kolossa*, 28 januari 2015, r.o. 48-49; C-12/15, *Universa! Music International Holding BV*, 16 juni 2016, r.o. 34-35).

5. Uit het bovenstaande volgt dat als plaats waar de schade is ingetreden krachtens artikel 96, 2°, Wetboek IPR, dat wordt uitgelegd in de zin van artikel 5.3 EEX-Verordening, moet worden begrepen de plaats waar de veroorzakende gebeurtenis rechtstreekse schadelijke gevolgen heeft gehad voor degene die hierdoor direct is benadeeld.

In zoverre het onderdeel van het tegendeel uitgaat, faalt het naar recht.

Tweede onderdeel

6. Krachtens artikel 96, 2°, Wetboek IPR zijn de Belgische rechters bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen aangaande verbintenissen, naast de gevallen voorzien in de algemene bepalingen van deze wet, betreffende een verbintenis voortvloeiend uit een onrechtmatige daad, a) indien de schadelijke handeling zich geheel of gedeeltelijk in België heeft voorgedaan of dreigt zich te zullen voordoen; of b) indien en voorzover de schade zich in België heeft voorgedaan of dreigt zich te zullen voordoen.

7. Krachtens artikel 5.3 EEX-Verordening kan een persoon die woonplaats heeft op het grondgebied van een lidstaat, in een andere lidstaat worden opgeroepen, ten aanzien van verbintenissen uit onrechtmatige daad voor het gerecht van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan of zich kan voordoen.

8. In het arrest C-375/13, *Harald Kolossa*, van 28 januari 2015, r.o. 48-50, heeft het Hof van Justitie geoordeeld dat met het begrip "*plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan*" niet wordt bedoeld op de plaats waar de verzoeker woont enkel op grond dat deze aldaar financiële schade heeft geleden die voortvloeit uit het in een andere verdragsluitende staat ingetreden en door hem geleden verlies van onderdelen van zijn vermogen. Daarentegen is de bevoegdheid van die gerechten gerechtvaardigd voor zover de woonplaats van de verzoeker inderdaad de plaats is van de schadebrengende gebeurtenis of het intreden van de schade.

9. Hieruit volgt dat de plaats waar de schade is ingetreden krachtens artikel 96, 2°, Wetboek IPR, dat wordt uitgelegd in de zin van artikel 5.3 EEX-Verordening, niet doelt op de woonplaats van de verzoeker, enkel op grond dat hij aldaar financiële schade heeft geleden die voortvloeit uit een in een andere staat ingetreden en door hem geleden verlies van vermogensonderdelen. Daarentegen hebben de gerechten van de woonplaats van de verzoeker rechtsmacht indien de schade aldaar rechtstreeks is ingetreden.

10. De appelrechters stellen vast en oordelen dat:

- de betwiste overdracht van aandelen in de in Zweden gevestigde vennootschap en autofabrikant S.A., de concessiegever, plaatsvond in de Verenigde Staten tussen de verweerster als verkoper en een in Nederland gevestigde vennootschap als koper;
- de schade die de eiseres als concessiehouder beweert te hebben geleden door de foutieve verkoop van de aandelen, met het anderhalf jaar later volgend faillissement in Zweden van de concessiegever als beweerd logisch gevolg van deze foutieve handeling in plaats van een "*ordentelijke vereffening*", collectieve schade is die door alle schuldeisers van de concessiegever geleden wordt;
- deze schade derhalve intrad op de plaats en het ogenblik van deze verkoop in plaats van een "*ordentelijke vereffening*" van de concessiegever;
- de ingeroepen "*ordentelijke vereffening*" van de concessiegever bovendien plaats diende te vinden in Zweden;
- de schade die de eiseres beweert te hebben geleden, rechtstreeks is ingetreden, hetzij in de Verenigde Staten, hetzij in Zweden, maar in geen geval in België;
- het feit dat de eiseres deze beweerde schade als concessiehouder aanvoelt in haar vermogen in België, niet voldoende is, opdat de schade in België is ingetreden.

11. Door op die grond te oordelen dat de Belgische rechtbanken geen rechtsmacht hebben krachtens artikel 96, 2°, Wetboek IPR, verantwoorden de appelrechters hun beslissing naar recht.

Het onderdeel kan niet worden aangenomen.

Derde onderdeel

12. Het onderdeel komt op tegen een overvloedige reden die geen weerslag heeft op de wettigheid van het bestreden arrest.

Het onderdeel kan, al was het gegrond, niet tot cassatie leiden en is mitsdien, bij gebrek aan belang, niet ontvankelijk.

Dictum

Het Hof,

Verwerpt het cassatieberoep.

Veroordeelt de eiseres tot de kosten.

Bepaalt de kosten voor de eiseres op 697,73 euro.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, eerste kamer, samengesteld uit sectievoorzitter , als voorzitter, sectievoorzitter , en de raadsheren , en , en in openbare rechtszitting van 24 mei 2018 uitgesproken door sectie-

Voorzitter , in aanwezigheid van advocaat-generaal , met bijstand van griffier .

VOORZIENING IN CASSATIE

VOOR: **B.E. NV**, met maatschappelijke zetel te 2880 Bornem, [adres], met
[ondernemingsnummer],

eiseres tot cassatie,

bijgestaan en vertegenwoordigd door ondergetekende advocaat bij het Hof van
Cassatie J.V., kantoor houdend te 2000 ANTWERPEN 1, [adres], alwaar keuze
van woonst wordt gedaan,

t::>t-

{ TEGEN: **G.M.C.**, vennootschap naar het recht van de Staat Delaware (Verenigde Staten
van Amerika), met maatschappelijke zetel te Detroit, Verenigde Staten van
Amerika, [adres],

verweerster in cassatie,

*

* *

Aan de Heren Eerste Voorzitter en Voorzitter van het Hof van Cassatie,

(Aan de Dames en Heren Raadsheren in het Hof van Cassatie,

Hooggeachte Heren en Dames,

Eiseres heeft de eer een arrest aan uw beoordeling voor te leggen dat op 8 februari
2017 op tegenspraak tussen de partijen werd gewezen door de tweede kamer van het hof van
beroep te Antwerpen (2015/AR/2758).

FEITEN EN PROCEDUREVOORGAANDEN

Eiseres was sinds 1979 de exclusieve invoerder van voertuigen, wisselstukken en onderdelen van het merk S. op de Belgische en Luxemburgse markt.

De rechtsvoorganger van verweerster was vanaf 2000 de 100% aandeelhouder van S.A. Investering AB die op haar beurt de 100% moederverenootschap was van S.A. AB. De rechtsvoorganger van verweerster controleerde aldus onrechtstreeks voor 100% S.A. AB.

Verweerster werd opgericht in het kader van een gerechtelijke reorganisatie van de rechtsvoorganger van verweerster. Verweerster nam daarbij de activa van haar rechtsvoorganger over, waaronder de aandelen in S..

Ofschoon zij altijd had laten verstaan dat zij S. zou verkopen aan een financieel betrouwbare partij dan wel, indien onvindbaar, S. ordentelijk zou vereffenen, besloot verweerster S. te verkopen aan SP., dat al jaren verlieslatend was, geen enkele ervaring had met de massaproductie van personenwagens en niet over voldoende financiële middelen beschikte. Anderhalf jaar na de overname werd S. failliet verklaard.

Op 14 augustus 2013 heeft eiseres een vordering ingesteld tegen verweerster, strekkende tot het bekomen van een vergoeding van de schade die zij als gewezen concessiehouder voor de Belgisch-Luxemburgse markt van S. voertuigen leed ingevolge het onrechtmatig handelen van verweerster. Samengevat werd aangevoerd dat de onrechtmatige daad die door de tegenpartij werd begaan erin bestond S. aan een koper te hebben verkocht waarvan verweerster pertinent wist, of minstens moest weten, dat zij niet in

staat was om het vooropgestelde S. Business Plan te realiseren en aldus de leefbaarheid van S. te garanderen. De schade bestond enerzijds in het door eiseres geleden verlies op de Belgische markt als gevolg van de haar opgedrongen herstructurering in 2011 ten gevolge van de plotse beëindiging van de S. distributierechten en anderzijds uit de gedeerde winst gedurende een redelijke opzeggingsperiode die zij niet heeft gekregen met betrekking tot haar Belgisch-Luxemburgse activiteiten.

Bij vonnis van 3 september 2015 oordeelde de zesde kamer van de rechtbank van koophandel te Antwerpen, afdeling Mechelen, dat zij internationale rechtsmacht had op grond van artikel 96, 2° van de Wet houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht. Vervolgens werd geoordeeld dat er geen reden was tot overlegging van stukken of aanstelling van een deskundige, en werd de vordering van eiseres ongegrond verklaard.

Bij verzoekschrift ingediend ter griffie op 17 december 2015 heeft eiseres hoger beroep aangetekend tegen dit vonnis bij het hof van beroep te Antwerpen. Zij vorderde dat het

hof van beroep zou besluiten tot de gegrondheid van de door haar gevorderde overlegging van stukken, waarna het hof van beroep verder ten gronde zou dienen te oordelen.

Verweerster heeft incidenteel beroep ingesteld teneinde voor recht te horen zeggen dat de Belgische rechter geen rechtsmacht (internationale bevoegdheid) heeft over het geschil.

In het bestreden arrest van 8 februari 20_17 oordeelt het hof van beroep dat het over de gevorderde onderzoeksmaatregel bestaande in de overlegging door de tegenpartij van een aantal stukken niet kan oordelen zonder voorafgaandelijk in het kader van de ingeroepen feiten en rechtsgronden de internationale rechtsmacht over de ingestelde vordering te beoordelen. Vervolgens oordelen de appelrechters dat zij geen internationale rechtsmacht hebben om te oordelen over de door eiseres ingestelde vordering, en veroordelen zij eiseres tot betaling van een rechtsplegingsvergoeding vastgesteld op 18.000,00 euro voor het hoger beroep.

Tegen dit arrest wenst eiseres op te komen met het volgende middel tot cassatie.

ENIG MIDDEL TOT CASSATIE

Geschonden wetsbepalingen

- Artikel 96, 2°, b van de Wet houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht;
- Artikel 5.3 van de Verordening (EG) m. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken;
- Artikel 149 van de Grondwet.

Aangevochten beslissing

De appelrechters oordelen dat zij geen rechtsmacht hebben om te oordelen over de buitencontractuele vordering van eiseres en de in dat kader gevraagde overlegging van stukken, op grond van de volgende overwegingen:

"VI.

Voor de invulling van het begrip 'plaats van de schade' in artikel 96,2.b WIPR kan worden teruggerepen naar de rechtspraak van het Hof van Justitie (HJ) over artikel 5.3 Brussel I-Vo (nu artikel 7.2 Brussel Ibis-Va). Deze bepaling is immers vrij gelijklopend en het WIPR is bewust gemodelleerd op de Brussel-Va.

Uit deze rechtspraak van het HJ blijkt dat 'de plaats waar de schade is ingetreden' de plaats is waar de veroorzakende gebeurtenis rechtstreeks schadelijke gevolgen heeft gedaan voor de benadeelde, m.a.w. de plaats van de eerste intreding van de schade en niet de plaats waar de schadelijke gevolgen voelbaar zijn van een feit dat elders daadwerkelijk ingetreden schade heeft veroorzaakt: zie het principearrest HJ 10 juni 2004, C-168/02 (Kronhofer) dat later nog herhaaldelijk bevestigd werd o.m. HJ 16 juni 2016 C-12/15 (zie [www. curia.eu](http://www.curia.eu)) en ook Cass. 6 oktober 2006, RW 2009-2009, 1726.

Anders gesteld: de schade doet zich niet in België voor wanneer daar de zuiver economische schade gevoeld wordt omdat aldaar het vermogen van de schadelijder gelegen is.

VII.

Mb.t. de ingestelde vordering is er bij toepassing van artikel 96,2.b WIPR geen enkele aanknopingsfactor die enige rechtsmacht van de Belgische rechtbanken kan ondersteunen.

De verweten verkoop vond plaats in de USA (VSA) tussen een in de VSA en Nederland gevestigde vennootschap m.b.t. de overdracht van aandelen van een in Zweden gevestigde vennootschap en autofabrikant S.A..

De schade die [eiseres] beweert geleden te hebben door de foutieve verkoop van de aandelen aan SP.C. met het anderhalf jaar later (einde 2011) volgend faillissement in Zweden van S.A. als beweerd logisch gevolg van deze foutieve handeling i.p.v. wat genoemd wordt de 'ordentelijke vereffening' van S.A., is collectieve schade die dan door alle schuldeisers S.A. geleden wordt en derhalve intrad op de plaats en het ogenblik van

deze verkoop i.p.v. 'ordentelijke vereffening'.

Ook zulke ingeroepen ordentelijke vereffening diende bovendien plaats te vinden in Zweden en de schade die [eiseres] beweert geleden te hebben, is op grond van voormelde overwegingen rechtstreeks ingetreden, hetzij in de USA (VSA), hetzij in Zweden, maar in geen geval in België.

Het feit dat [eiseres] deze beweerde schade aanvoelt in haar vermogen in België, is niet voldoende opdat de Belgische rechter bij toepassing van artikel 96,2.b WIPR internationaal bevoegd zou zijn om over de ingestelde vordering te kunnen oordelen.

Anders oordelen zou er immers ook toe leiden dat alle diverse concessiehouders van S.A. de rechter van hun vestigingsstaat zouden kunnen vatten om te oordelen over eenzelfde ingestelde vordering, hetgeen zou leiden tot een door de bewuste bepaling van het WIPR net ongewenste diversiteit van internationaal bevoegde rechters om te oordelen over dezelfde aan de diverse vorderingen ten grondslag gelegde feiten, daar waar de verwijzingsregel van artikel 96,2.b WIPR ook tot doel heeft om de voorspelbaarheid van het rechtsforum te garanderen, in die zin dat enkel eenzelfde rechter met een nauwe band met de grondslag van de vordering internationaal bevoegd is om te oordelen.

VJI1

Uit voorgaande "overwegingen volgt dat de Belgische rechtbanken geen rechtsmacht hebben om te oordelen over de ingestelde vordering en de in dat procesrechtelijk kader gevraagde onderzoeksmaatregelen (overlegging van stukken)." (bestreden arrest, p. 5-6)

Grieven

Eerste onderdeel

Krachtens artikel 96, 2° van de Wet houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht, zijn de Belgische rechters bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen aangaande verbintenissen, naast de gevallen voorzien in de algemene bepalingen van deze wet, betreffende een verbintenis voortvloeiend uit een onrechtmatige daad,

- a) indien de schadelijke handeling zich geheel of gedeeltelijk in België heeft voorgedaan of dreigt zich te zullen voordoen; of
- b) indien en voor zover de schade zich in België heeft voorgedaan of dreigt zich te zullen voordoen.

Deze bepaling voorziet derhalve in een dubbele bevoegdheidsgrond voor verbintenissen voortvloeiend uit een onrechtmatige daad. De eiser kan zowel de plaats van de schadelijke handeling (a) als de plaats van de schade (b) als aanknopingspunt invoeren teneinde zijn vordering door de Belgische rechter te laten beslechten.

Artikel 96, 2°, b van de Wet houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht (plaats van de schade) maakt daarbij geen onderscheid tussen rechtstreekse of onrechtstreekse schade. Er is geen reden om deze bepaling restrictief te interpreteren.

Inzonderheid kan voor de interpretatie van deze bepaling niet bij analogie worden teruggegrepen naar de rechtspraak van het Europees Hof van Justitie met betrekking tot artikel 5.3 van de Verordening (EG) m. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (huidig artikel 7.2 van de Verordening (EU) m. 1215/2012; oud artikel 5.3 van het Verdrag van 27 september 1968). Krachtens deze bepaling, die te dezen niet van toepassing is, kan een persoon die woonplaats heeft op het grondgebied van een lidstaat, in een andere lidstaat worden opgeroepen ten aanzien van verbintenissen uit onrechtmatige daad, voor het gerecht van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan of zich kan voordoen.

Ten eerste heeft de Verordening een opzet dat fundamenteel verschilt van het opzet van de Wet houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht. De Verordening beoogt bevoegdheidsregels aan te reiken inzake internationale rechtsmacht/bevoegdheid binnen een supranationale context, waarin per definitie wederkerige afspraken gelden. De Verordening heeft tot doel de bevoegdheden te spreiden over de gerechten van de diverse lidstaten. Het nationaal recht echter, inzonderheid de Wet houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht, *"heeft een enigszins andere doelstelling. De nationale regels zijn eenzijdig. Ze leggen de omvang van de bevoegdheid van de nationale gerechten vast zonder zich te bekommeren in hoever de buitenlandse gerechten naar buitenlands recht bevoegd zijn in*

zoverre de bevoegdheidscriteria redelijk zijn" (Parl.St. 2003-2004, nr. 3-27/7, 170). De restrictieve interpretatie die het Europees Hof van Justitie heeft gegeven aan artikel 5.3 van de Verordening (EG) nr. 44/2001, kadert binnen het specifieke wederkerige en bevoegdheidsspreidende opzet van deze Verordening. Een dergelijke restrictieve interpretatie heeft geen bestaansreden in de eenzijdige context van de Wet houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht.

Ten tweede voorziet artikel 5.3 van de Verordening (EG) m. 44/2001 slechts in één bevoegdheidsgrond, te weten *"de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan of zich kan voordoen"*. De Belgische wetgever is hier bewust van afgeweken door te voorzien in een *dubbele* bevoegdheidsgrond, met de plaats van de schade als bijkomend aanknopingspunt. Daarmee wou de wetgever de eiser *"een alternatief"* aanreiken (Parl.St. Kamer 2003, m. 3-27/1, 121). Een interpretatie, waarin de plaats van de schade, rechtstreeks of onrechtstreeks, binnen deze bijkomende bevoegdheidsgrond valt, doet recht aan dit alternatief, aansluitend bij de bedoeling van de wetgever.

Artikel 96, 2°, b van de Wet houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht moet dan ook begrepen worden in die zin dat ook de onrechtstreekse schade door deze bepaling wordt gevisieerd, en dat derhalve sprake is van schade die zich in België heeft voorgedaan in de zin van deze bepaling, wanneer de schadelijder zijn vermogen heeft in België en in België economische schade heeft geleden die zijn vermogen heeft aangetast.

(De appelrechters oordelen evenwel dat *"voor de invulling van het begrip 'plaats van de schade' in artikel 96,2.b WIPR kan worden teruggerepen naar de rechtspraak van het Hof van Justitie (HJ) over artikel 5.3 Brussel 1-Vo (nu artikel 7.2 Brussel Ibis-Vo)"*. Zij oordelen op basis van deze rechtspraak dat de schade in de zin van artikel 96, 2°, b van de Wet houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht *"zich niet in België [voordoet] wanneer daar de zuiver economische schade gevoeld wordt omdat aldaar het vermogen van de schadelijder gelegen is. [...]Het feit dat [eiseres] deze beweerde schade aanvoelt in haar vermogen in België, is niet voldoende opdat de Belgische rechter bij toepassing van artikel 96,2.b WIPR internationaal bevoegd zou zijn om over de ingestelde vordering te kunnen oordelen"*.

Door vast te stellen dat het vermogen van de schadelijder (eiseres) in België is gelegen en dat daar beweerde economische schade wordt gevoeld doch niettemin te oordelen zoals zij deden, schenden de appelrechters artikel 96, 2°, b van de Wet houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht. Zij geven aan deze bepaling een restrictieve interpretatie die zich niet laat verzoenen met het eenzijdige karakter van de nationale bevoegdheidsregels noch met de specifieke bedoeling die de wetgever voor ogen stond met de invoering van de alternatieve bevoegdheidsgrond vervat in artikel 96, 2°, b van de Wet houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht.

Tweede onderdeel (in ondergeschikte orde)

Krachtens artikel 96, 2° van de Wet houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht, zijn de Belgische rechters bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen aangaande verbintenissen, naast de gevallen voorzien in de algemene bepalingen van deze wet, betreffende een verbintenis voortvloeiend uit een onrechtmatige daad,

- a) indien de schadelijke handeling zich geheel of gedeeltelijk in België heeft voorgedaan of dreigt zich te zullen voordoen; of
- b) indien en voor zover de schade zich in België heeft voorgedaan of dreigt zich te zullen voordoen.

Deze bepaling, ook in zoverre zij moet worden uitgelegd aan de hand van de interpretatieve rechtspraak van het Europees Hof van Justitie met betrekking tot artikel 5.3 van de Verordening (EG) nr. 44/2001, staat er niet aan in de weg dat de Belgische rechter bevoegd is voor schade aan het vermogen van de schadelijder, wanneer en voor zover deze zijn vermogen in België heeft. De bevoegdheid van de Belgische gerechten is gerechtvaardigd voor zover België de woonplaats is van de verzoeker en de plaats is van de schadebrengende gebeurtenis of het intreden van de schade (vgl. EHJ 28 januari 2015, nr. C-375/13, *Kolassa*).

Inzonderheid vloeit uit artikel 96, 2°, b van de Wet houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht voort dat de Belgische rechter bevoegd is voor de schade aan het in België gesitueerde vermogen van een in België gevestigde concessiehouder, ten gevolge van een foutieve verkoop van aandelen en een daaruit voortvloeiend faillissement van de in het buitenland gevestigde concessiegever door een in het buitenland gevestigde aandeelhouder.

De plaats van de schade van de concessiehouder is in dat geval immers de plaats waar de distributie zich afspeelde; de schade treedt in op de Belgische distributiemarkt en affecteert het in België gesitueerde vermogen van de concessiehouder. Geenszins treedt de schade van de concessiehouder in het buitenland in.

De appelrechters oordelen evenwel dat *"de schade[...] zich niet in België [voordoet] wanneer daar de zuiver economische schade gevoeld wordt omdat aldaar het vermogen van de schadelijder gelegen is."* Zij oordelen dat *"de schade die [eiseres] beweert geleden te hebben, [. ..] rechtstreeks [is] ingetreden, hetzij in de USA (VSA), hetzij in Zweden, maar in geen geval in België. Het feit dat [eiseres] deze beweerde schade aanvoelt in haar vermogen in België, is niet voldoende opdat de Belgische rechter bij toepassing van artikel 96,2.b WIPR internationaal bevoegd zou zijn om over de ingestelde vordering te kunnen oordelen."*

Door vast te stellen dat het vermogen van de schadelijder (eiseres) in België is gelegen en dat daar beweerde economische schade wordt gevoeld doch niettemin te oordelen zoals zij deden, schenden de appelrechters artikel 96, 2°, b van de Wet houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht en, voor zoveel als nodig, artikel 5.3 van de Verordening (EG) nr.

44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken.

Derde onderdeel

Krachtens artikel 96, 2° van de Wet houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht, zijn de Belgische rechters bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen aangaande verbintenissen, naast de gevallen voorzien in de algemene bepalingen van deze wet, betreffende een verbintenis voortvloeiend uit een onrechtmatige daad,

- a) indien de schadelijke handeling zich geheel of gedeeltelijk in België heeft voorgedaan of dreigt zich te zullen voordoen; of
- b) indien en voor zover de schade zich in België heeft voorgedaan of dreigt zich te zullen voordoen.

(Uit deze bepaling vloeit voort dat de Belgische rechter enkel bevoegd is voor de schade "indien en voor zover" die schade zich in België heeft voorgedaan of dreigt zich te zullen voordoen. Derhalve garandeert deze bepaling dat de zaak berecht wordt door de rechter die met de vordering en de schade een nauwe band heeft.

(De appelrechters steunen hun beslissing tot afwijzing van rechtsmacht evenwel op de overweging dat *"anders oordelen [...] er immers ook toe [zou] leiden dat alle diverse concessiehouders van S.A. de rechter van hun vestigingsstaat zouden kunnen vatten om te oordelen over eenzelfde ingestelde vordering, hetgeen zou leiden tot een door de bewuste bepaling van het WIPR net ongewenste diversiteit van internationaal bevoegde rechters om te oordelen over dezelfde aan de diverse vorderingen ten grondslag gelegde feiten, daar waar de verwijzingsregel van artikel 96,2.b WIPR ook tot doel heeft om de voorspelbaarheid van het rechtsforum te garanderen, in die zin dat enkel eenzelfde rechter met een nauwe band met de grondslag van de vordering internationaal bevoegd is om te oordelen."*

Door aldus te oordelen verantwoorden de appelrechters hun beslissing niet naar recht. Zij schenden artikel 96, 2° van de Wet houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht, inzonderheid daar waar het de (Belgische) rechter enkel bevoegd maakt voor de schade "indien en voorzover" deze schade zich in België heeft voorgedaan. Tevens motiveren zij hun beslissing op dit punt niet naar recht (schending van artikel 149 van de Grondwet).

TOELICHTING

Bij het eerste onderdeel

Op onderhavig geschil is de Verordening (EG) m. 44/2001 niet van toepassing. Enkel artikel 96, 2° van de Wet houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht kan worden toegepast.

In de parlementaire voorbereiding valt te lezen dat artikel 96, 2° van de Wethoudende het Wetboek van internationaal privaatrecht is gebaseerd op "*de interpretatieve rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen bij het Verdrag van Brussel (EEX-verdrag)*" (Parl.St. Kamer 2003, m. 3-27/1, 121). Daarbij wordt verwezen naar het arrest van het Europees Hof van Justitie m. 21/76 van 30 november 1976 (*Bier en Rein Watert.Mines de Potasse d'Alsace*), waarin werd geoordeeld dat de uitdrukking 'plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan' in artikel 5.3 moet begrepen worden als zowel de plaats waar de schade is ingetreden als de plaats van de veroorzakende gebeurtenis.

Het feit de Belgische wetgever zich bij de invoering van artikel 96, 2° van de Wet houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht heeft gebaseerd op het Bier-arrest, doet evenwel geen afbreuk aan het autonome, unilaterale karakter van de nationaalrechtelijke bevoegdheidsregel.

In dat licht mag inderdaad worden opgemerkt dat in de parlementaire voorbereiding niet wordt verwezen naar het arrest van het Europees Hof van Justitie m. C-364/93 van 19 september 1995 (*Marinari*), waarin werd geoordeeld dat het begrip "plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan" aldus moet worden uitgelegd, dat het niet ziet op de plaats waar de gelaedeerde stelt vermogensschade te hebben geleden als gevolg van een door hem geleden, in een andere Verdragsluitende Staat ingetreden aanvankelijke schade (zie ook HvJ m. 220/88 van 11 januari 1990, *Dumez*).

De Belgische wetgever heeft zich met andere woorden enkel laten inspireren door de aanvankelijk extensieve rechtspraak van het Europees Hof van Justitie voor wat betreft het keuzerecht van de schadelijder, en niet door de (latere) rechtspraak waarin dat keuzerecht aan banden wordt gelegd en waarin inzonderheid een restrictieve invulling wordt gegeven aan het begrip 'plaats waar de schade is ingetreden'. Deze latere restrictieve rechtspraak, die is ontstaan omwille van het op wederkerigheid en bevoegdheidsverdeling gebaseerde opzet van het Europees bevoegdheidsrecht (met onder meer de noodzaak om *forum shopping* te ontmoedigen), kan inderdaad niet *mutatis mutandis* worden toegepast op het nationaal recht dat immers een fundamenteel ander karakter heeft (zie over deze evolutie in de rechtspraak van het Europees Hof van Justitie A. T., "Onrechtmatige daad onder Brussel I Verordening. Bijzondere bevoegdheid", *NjW2012*, afl. 270, 660-661).

Daarbij mag ook worden verwezen naar het arrest van Uw Hof van 6 oktober 2006 (AR C.05.0580.N, Arr.Cass. 2006, afl. 10, 1939), waarin het heeft geoordeeld dat *"Artikel 5, 3°, van het EEX-Verdrag [. ..] evenwel niet zo ruim [mag] worden uitgelegd dat de algemene bevoegdheidsregel van artikel 2 van het verdrag zou worden uitgehold of dat een onredelijke vermenigvuldiging van fora zou mogelijk worden. Onder meer uit het arrest C 364/93 van het Hof van Justitie van 19 september 1995 blijkt dat als plaats waar de schade is ingetreden moet worden begrepen de plaats waar de veroorzakende gebeurtenis rechtstreekse schadelijke gevolgen heeft gehad voor degene die hierdoor direct is gelaedeerd Aldus kan een vordering tot schadevergoeding op grond van een verbintenis uit onrechtmatige daad niet worden ingesteld voor de rechter van de plaats waar de schadelijke gevolgen voelbaar zijn van een feit dat reeds elders daadwerkelijk ingetreden schade heeft veroorzaakt of waar de etser de vermogensrechtelijke gevolgen ondervindt van in een andere lidstaat toegebrachte lichamelijke schade."*

(Uw Hof heeft in dit arrest twee redenen aangehaald om tot een restrictieve interpretatie van artikel 5.3 van het Verdrag van 27 september 1968 te besluiten: het risico op uitholling van artikel 2 van dit Verdrag (woonplaats van de verweerder als algemene bevoegdheidsgrond), en het vermijden van een onredelijke vermenigvuldiging van fora. Deze redenen, die ook door het Europees Hof van Justitie worden aangehaald, vloeien voort uit de specifieke opbouw en het specifieke multilateraal karakter van het Verdrag/de Verordening. Zij kunnen bezwaarlijk worden ingeroepen in de context van het nationaal recht, dat eenzijdig de internationale bevoegdheid van de nationale rechters vaststelt *"zonder zich te bekommeren in hoever de buitenlandse gerechten naar buitenlands recht bevoegd zijn in zoverre de bevoegdheidscriteria redelijk zijn"* (Parl.St. 2003-2004, m. 3-27/7, 170). Het vermijden van *forum shopping* is geen bekommernis van eenzijdig uitgevaardigde nationale bevoegdheidsregels.

(Dat een restrictieve lezing van de Belgische bevoegdheidsregels niet aan de orde is, blijkt ook wanneer de parallel wordt gemaakt met de onrechtmatige beëindiging van concessies van alleenverkoop. Artikel X.39. van het Wetboek van Economisch Recht (oud artikel 4 van de Wet van 27 juli 1961) bepaalt dat de benadeelde concessiehouder, bij de beëindiging van een verkoopconcessie met uitwerking voor het gehele Belgische grondgebied of een deel ervan, in elk geval de concessiegever in België kan dagvaarden, hetzij voor de rechter van zijn eigen woonplaats, hetzij voor de rechter van de woonplaats of de zetel van de concessiegever. Deze bevoegdheidsregel creëert een uitgebreide bevoegdheid voor de Belgische rechter inzake geschillen rond de beëindiging van verkoopconcessies. De interne samenhang van het rechtssysteem dicteert dat eenzelfde ruime bevoegdheid aan de orde is wanneer, zoals *in casu*, sprake is van schade ontstaan door schade aan het in België gesitueerde vermogen van een in België gevestigde concessiehouder, ten gevolge van een foutieve verkoop van aandelen en een daaruit voortvloeiend faillissement van de in het buitenland gevestigde concessiegever door een in het buitenland gevestigde aandeelhouder. In elk geval illustreert artikel X.39. van het Wetboek van Economisch Recht dat de Belgische

IPR-bevoegdheidsregels zijn opgebouwd vanuit een fundamenteel andere logica dan de Europese bevoegdheidsregels, derwijze dat zij niet op dezelfde manier geïnterpreteerd kunnen worden.

Bij het tweede onderdeel

Het Europees Hof van Justitie heeft in een recent arrest van 28 januari 2015 (m. C-375/13, *Kolassa*) geoordeeld dat artikel 5.3 van de Verordening (EG) m. 44/2001 aldus moet worden uitgelegd dat het van toepassing is op een vordering waarmee de emittent van een certificaat aansprakelijk wordt gesteld voor het prospectus voor dit certificaat en wegens niet-nakoming van andere op die emittent rustende-informatieverplichtingen, voor zover die aansprakelijkheid niet berust op een verbintenis uit overeenkomst in de zin van artikel 5.1 van die Verordening. Op grond van artikel 5.3 zijn de gerechten van de woonplaats van de verzoeker - uit hoofde van het intreden van de schade - bevoegd om van een dergelijke vordering kennis te nemen, onder meer wanneer de beweerde schade zich rechtstreeks voordoet op een bankrekening van de verzoeker bij een in het rechtsgebied van die gerechten gevestigde bank.

Het Europees Hof van Justitie overweegt daaromtrent: *"Zo rechtvaardigt het enkele feit dat de verzoeker financiële gevolgen ondervindt niet dat de gerechten van de woonplaats van deze laatste bevoegd zijn wanneer - zoals in de zaak waarin het arrest Kronhofer (EU:C:2004:364) is gewezen-zowel de schadebrengende gebeurtenis als het intreden van de schade zich op het grondgebied van een andere lidstaat voordoen (zie in die zin arrest Kronhofer, EU:C:2004:364, punt 20). Daarentegen is bevoegdheid van die gerechten gerechtvaardigd voor zover de woonplaats van de verzoeker inderdaad de plaats is van de schadebrengende gebeurtenis of het intreden van de schade."* (randnummers 49-50, eigen nadruk)

En voorts: *"De aldus bepaalde plaats waar de schade intreedt, strookt in omstandigheden zoals die bedoeld in punt 51 van het onderhavige arrest met het doel van verordening nr. 44/2001, de rechtsbescherming van in de Unie gevestigde personen te versterken - de verzoeker kan gemakkelijk bepalen welk gerecht hij kan aanzoeken en de verweerder kan redelijkerwijs voorzien voor welk gerecht hij kan worden opgeroepen (zie in die zin arrest Kronhofer, EU:C:2004:364, punt 20) - daar de emittent van een certificaat die zijn wettelijke verplichtingen met betrekking tot het prospectus niet nakomt erop moet rekenen, wanneer hij besluit het prospectus voor dat certificaat in andere lidstaten te laten notificeren, dat in die lidstaten wonende onvoldoende geïnformeerde marktdeelnemers in dat certificaat investeren en schade lijden."* (randnummer 56, eigen nadruk)

Met het arrest *Kolassa* brengt het Europees Hof van Justitie een belangrijke verduidelijking aan op zijn eerdere *Kronhofer-rechtspraak*, waarin het heeft geoordeeld dat de

uitdrukking "plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan" niet ook de plaats omvat waar de verzoeker woont of waar zich het "centrum van zijn vermogen" bevindt op de enkele grond dat bij aldaar financiële schade heeft geleden die voortvloeit uit het in een andere verdragsluitende staat ingetreden en door hem geleden verlies van onderdelen van zijn vermogen (HvJ m. C-168/02 van 10 juni 2004, *Kronhofer*).

(De Kolassa-rechtspraak kan in onderhavig geschil niet buiten beschouwing worden gelaten. In beide zaken gaat het immers over wanbeheer dat leidt tot voorzienbare vermogensschade in hoofde van derden. De woonplaats (maatschappelijke zetel) van eiseres is de plaats van het intreden van de vermogensschade, zodat de bevoegdheid van de Belgische rechter gerechtvaardigd is. Of nog: de derde die op een foutieve manier overgaat tot de verkoop van aandelen van een concessiegever en op die manier de oorzaak vormt van het faillissement van deze laatste, moet erop rekenen dat de in de lidstaten gevestigde concessiehouders schade lijden. De verzoeker/concessiehouder kan gemakkelijk bepalen welk gerecht hij kan aanzoeken en de verweerder/verkoper kan redelijkerwijs voorzien voor welk gerecht hij kan worden opgeroepen.

De appelrechters overwegen dat "voor de invulling van het begrip 'plaats van de schade' in artikel 96,2.b WIPR kan worden teruggegrepen naar de rechtspraak van het Hof van Justitie (HJ) over artikel 5.3 Brussel 1-Vo (nu artikel 7.2 Brussel Ibis-Vo)". Vervolgens verwijzen zij naar de *Kronhofer*-rechtspraak, zonder evenwel de recentere *Kolassa*-rechtspraak in hun beoordeling te betrekken. Hun beslissing is dan ook niet naar recht verantwoord.

Bij het derde onderdeel

(De beslissing van de appelrechters is in belangrijke mate gebaseerd op een argument *ex absurd()*, waar zij overwegen: "Anders oordelen zou er immers ook toe leiden dat alle diverse concessiehouders van S.A. de rechter van hun vestigingsstaat zouden kunnen vatten om te oordelen over eenzelfde ingestelde vordering, hetgeen zou leiden tot een door de bewuste bepaling van het WIPR net ongewenste diversiteit van internationaal bevoegde rechters om te oordelen over dezelfde aan de diverse vorderingen ten grondslag gelegde feiten, daar waar de verwijzingsregel van artikel 96,2.b WIPR ook tot doel heeft om de voorspelbaarheid van het rechtsforum te garanderen, in die zin dat enkel eenzelfde rechter met een nauwe band met de grondslag van de vordering internationaal bevoegd is om te oordelen."

Dit argument kan niet overtuigen. Immers, krachtens artikel 96, 2°, b van de Wet houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht, *zijn* de Belgische rechters slechts bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen aangaande verbintenissen voortvloeiend uit een onechtmatige daad, indien en voorzover de schade zich in België heeft voorgedaan of

dreigt zich te zullen voordoen (eigen nadruk). Dit betekent dat de Belgische rechter enkel bevoegd is voor de schade die zich in België heeft voorgedaan (*Parl.St.* Kamer 2003, m. 3-27/1, 121-122). Derhalve garandeert artikel 96, 2°, b van de Wet houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht hoe dan ook dat de zaak berecht wordt door de rechter die met de vordering / de schade een "*nauwe band*" heeft.

Meer fundamenteel is het geenszins de bedoeling van deze nationaalrechtelijke regeling om "*enkel eenzelfde rechter*" bevoegd te maken voor het volledige geschil, maar wel een rechter die met (dat deel van) het geschil een nauwe band heeft. Indien de schade zich (ten dele) in België heeft voorgedaan, is de Belgische rechter bevoegd om uitspraak te doen met betrekking tot (dat deel van) de schade. Het argument *ex absurdo* gaat hieraan voorbij en faalt dan ook naar recht.

*

*

*

(

Op deze gronden en overwegingen besluit ondergetekende advocaat bij het Hof van Cassatie voor eiseres dat het U, Hooggeachte Dames en Heren, moge behagen het bestreden arrest te vernietigen, de zaak en de partijen te verwijzen naar een ander hof van beroep en uitspraak te doen over de kosten als naar recht.

Antwerpen, 14 september 2017

J.V.

**Voor eensluidend afschrift,
De Griffier,**

(

Bijlage: het exploit van betekening van deze voorziening aan de verwerende partij.